

IX Ogólnopolska Konferencja Naukowa Historyków XIX wieku

Nie tylko chłopi.
Dziewiętnastowieczna wieś
między tradycją a nowoczesnością

Kraków 11-12 VI 2026

Wydział Historii Uniwersytetu Warszawskiego, Wydział Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Wydział Historyczny Uniwersytetu Jagiellońskiego - główny organizator w roku 2026, zapraszają pracowników naukowych i doktorantów do udziału w IX Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Historyków XIX wieku: ***Nie tylko chłopi. Dziewiętnastowieczna wieś między tradycją a nowoczesnością.***

Dziewiętnastowieczna wieś – to nie tylko chłopi, lecz także dwór, plebania, karczma, czasem plac targowy, warsztat rzemieślniczy, a im bliżej XX wieku to coraz częściej szkoła i stacja kolejowa. Jest to zróżnicowana społeczność, na ogół - ale nie zawsze - związana z uprawą roli, wypasem i leśnictwem. Jest to świat nabierający dynamiki, powoli modernizujący się, migrujący za chlebem, coraz silniej związany z miastem i przejmujący w bardzo różnym stopniu jego wpływy. Pod pojęciem „wsi” rozumieć należy większą część ówczesnego społeczeństwa, w słabym stopniu zurbanizowanego, ale zarazem nie ograniczającego się tylko do rolników w rozumieniu reymontowskich „Chłopów”. Słynne zdanie *Cóż tam panie w polityce, Chińczyki trzymają się mocno?* – to literacki komentarz do zmiany postrzegania świata i wzrostu aspiracji chłopów w końcu stulecia. A przecież i w samych Bronowicach zamieszkiwali też przedstawiciele innych środowisk społecznych uwiecznieni przez Wyspiańskiego. Termin „wieś” wykracza zatem daleko poza automatycznie nasuwający się zespół pojęć utożsamianych z rolnictwem, pańszczyzną oraz biedą, a tym samym powinien stanowić punkt wyjścia do dyskusji nad kondycją prowincji polskiej XIX wieku.

Celem konferencji jest zwrócenie uwagi na tkankę społeczną wsi w XIX w. cechującą się przyspieszoną transformacją stosunków ekonomicznych, politycznych i cywilizacyjnych. Organizatorzy konferencji pragną zwrócić uwagę na relacje między dworem, parafią a chłopem, nie zapominając także o społeczności żydowskiej. Istotną rolę w funkcjonowaniu wsi odgrywał jeszcze jeden czynnik - środowisko naturalne i zdarzenia klimatyczne, dlatego relację człowieka z przyrodą umieszczono jako jeden z głównych punktów do dyskusji w planowanej konferencji. Dla zrozumienia funkcjonowania wsi na progu modernizacji nieodzowne jest zwrócenie uwagi nie tylko na realne interakcje jej mieszkańców wywodzących się z różnych warstw społecznych, ale także świat wyobrażeń o wsi wśród elit i poszerzające się horyzonty myślowe społeczności wiejskiej, zwłaszcza wskutek rozwoju nowoczesnych form komunikacji i postępującego zjawiska migracji.

W tym roku chcielibyśmy zaprosić do dyskusji nad tytułowym zagadnieniem zwracając szczególną uwagę na następujące obszary tematyczne:

1. Nowe źródła (refleksja nad możliwością poszerzenia bazy źródłowej, nowe metody badawcze, ograniczenia źródłowe w badaniach nad wsią).
2. Wieś a polityka (reprezentacja polityczna wsi, samorząd, wybory, agitacja polityczna, politycy wywodzący się ze wsi).
3. Wieś a Kościół (parafia i jej rola, stosunki duchowieństwa z ludnością chłopską, działalność organizacji religijnych na wsi, rola Kościoła w życiu społeczności wiejskiej, religijność na wsi).
4. Wieś a otoczenie zewnętrzne (stosunki z miastem, migracje, wieś a problemy modernizacyjne).
5. Wieś a środowisko naturalne (wpływ zjawisk klimatycznych na wieś i jej otoczenie: powodzie, susze, gradobicia i in., ekosystem wsi).
6. Postrzeganie wsi (artyści, publicyści pamiętnikarze, politycy...).

Formularz zgłoszeniowy powinien zawierać:

1. imię i nazwisko
2. stopień naukowy
3. adres mailowy, afiliacja
4. tytuł wystąpienia
5. streszczenie 200 słów ze spacjami

Główny Komitet Organizacyjny Konferencji:

- prof. Michał Baczkowski
- prof. UAM Rafał Dobek
- prof. Małgorzata Karpińska
- prof. Krzysztof Marchlewicz
- prof. UW Artur Markowski
- dr hab. Maciej Mycielski
- prof. UJ Stanisław Pijaj

Informacje organizacyjne:

- zgłoszenia należy przysyłać na załączonym formularzu **do 28 lutego 2026 r.** na adres: krakow19wiek@gmail.com
- informacje o zakwalifikowaniu referatów zostaną przekazane do końca marca 2026 r.
- językiem konferencji jest język polski
- czas wystąpienia wynosi 20 minut
- organizatorzy nie zapewniają noclegów ani zwrotu kosztów podróży
- udział w konferencji jest bezpłatny

Krakowski Komitet Organizacyjny Konferencji:

- prof. Michał Baczkowski
- prof. UJ Tomasz Kargol
- prof. UJ Stanisław Pijaj
- dr Kamil Ruszała
- dr hab. Krzysztof Ślusarek
- dr hab. Adam Świątek